

Flor Bex stond vanaf 1972 aan het hoofd van het Internationaal Cultureel Centrum en legde van 1987 tot 2002 mee de basis voor het huidige M HKA. ‘Ik ben bijzonder dankbaar dat ik in mijn carrière twee keer van een wit blad papier mocht beginnen’, benadrukt Bex. Op dat maagdelijk witte blad schreef hij meermaals een stukje kunstgeschiedenis. Uiteraard met James Lee Byars, de kunstenaar waarover nu een grootse tentoonstelling loopt in het M HKA. Maar ook met Office Baroque, het gebouw aan de Ernest Van Dijckkaai dat Gordon Matta-Clark tot architecturale sculptuur omtoverde.

bloed, maar de stap naar conceptuele en minimale kunst zette hij zelf.

Flor Bex: ‘Leopold Van Esbroeck, een nonkel langs moederskant, zorgde ervoor dat ik in contact kwam met beeldende kunst. Van Esbroeck was een figuratief beeldhouwer en al heel jong – ik was amper twaalf denk ik – mocht ik hem helpen kappen in zijn atelier. Midden jaren zestig volgde ik aan de universiteit van Gent een opleiding kunstgeschiedenis en specialiseerde ik me in archeologie. Toen mijn vrouw – die voor het Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen een sectie hedendaagse kunst creëerde – eind zestiger jaren ziek viel, mocht ik een eerste keer als curator inspringen. Intussen maakte ik

Cultureel Centrum (I.C.C.), de eerste publieke instantie voor hedendaagse kunst in Vlaanderen, die leemte op?’

Bex: ‘Het I.C.C. kwam er door toedoen van Frans Van Mechelen, de voormalige minister van Cultuur, die omstreeks 1970 overal in Vlaanderen sportcentra en culturele centra oprichtte. Ik stelde me kandidaat om directeur te worden, maar er was al iemand aangeduid voor de eerste twee jaren. Ludo Bekkers mocht van 1970 tot 1972 het I.C.C. leiden. Bekkers nam me evenwel aan boord als medewerker. Hij bleef in die jaren sterk vasthouden aan de contractuele verplichting om met tentoonstellingen en allerlei andere activiteiten een breed publiek te betrekken. Het

Het museale parcours van Flor Bex

‘Stiekem was ik begonnen aan een verzameling hedendaagse kunst’

Na het overlijden van Matta-Clark wilde Bex in de schoot van Office Baroque een nieuw museum oprichten. Bevriende kunstenaars uit binnen- en buitenland schonken werken, maar de plannen werden gekelderd en de sculptuur van Gordon Matta-Clark gesloopt. Het is een kras op Bex’ ziel, maar de schoonheid die door zijn handen ging, liet ook sporen na. ‘s Mans ogen fonkelen onverminderd.

Op een foto van een performance die James Lee Byars in 1969 in de befaamde galerie Wide White Space hield, zit Flor Bex op de derde rij van Byars ‘conceptuele vliegtuig’. Om maar te zeggen dat de jongeman toen al helemaal thuis was bij de incrowd van de conceptuele kunst. De artistieke interesse zat weliswaar in Bex’

zelf ook artistiek werk, maar omdat ik weinig tijd had, speelde die creatieve arbeid zich voor een groot stuk in mijn hoofd af. Het ging meer om het proces van het kijken en het vastleggen. Laat ons zeggen dat ik door tijdsgebrek “conceptueel” ben geworden.’ (lacht)

DROMEN VAN EEN MUSEUM

Kort na de Tweede Wereldoorlog droomde Antwerps burgemeester Lode Craeybeckx al van een museum voor hedendaagse kunst voor zijn Scheldestad. Ook architect Léon Stynen was een voorvechter, maar zijn architecturale voorstellen bleven zonder gevolg. Uiteindelijk werd de bouw van een museum in de schoot van het Middelheim ingepland, maar dat project raakte niet vergund. Vulde het ontstaan van het Internationaal

was dus lang niet alleen eigentijdse kunst die we in die eerste jaren op de Meir brachten. Toen ik in 1972 zelf werd aangesteld als directeur, heb ik uitdrukkelijker gekozen voor de jonge garde en het experiment.’

‘Toch koester ik mooie herinneringen aan die samenwerking met Ludo Bekkers. Zo organiseerden we een tentoonstelling met werken op papier van Picasso. Toen de administratie omtrent het transport niet tijdig rond raakte, besloot ik vier dagen voor de opening zelf naar Parijs te rijden om de werken op te halen. Alleen moest ik op de terugweg wel de grens over. Met een auto boordevol werken van Picasso. Ik had me voorgenomen eerlijk te antwoorden op de vragen van de Franse en Belgische douane. “*Rien à déclarer.*”’, vroeg de dou-

James Lee Byars, *The Intellectual Murderer Shoes*, 1975, collectie M HKA

Flor Bex:
 ““Rien à
 déclarer?””,
 vroegen de
 douaniers
 beurtelings.
 “Cent Picassos”,
 antwoordde
 ik twee keer.
 En ik mocht
 doorrijden’

aniers beurtelings. “*Cent Picassos*”, antwoordde ik twee keer. En ik mocht doorrijden.’

RATIONELE MINIMALE KUNST

Een tentoonstelling over Picasso spoort niet meteen met de roemruchte verhalen over nieuwlichters als James Lee Byars en Gordon Matta-Clark. Dat meer radicale of experimentele aura waarmee het I.C.C. in het collectief geheugen belandde, kwam er dus pas na 1972.

Bex: ‘In het Koninklijk Besluit over het I.C.C. stond dat het I.C.C. de actualiteit moest volgen en een labo moest zijn voor de nieuwste expressies. Daarom koos ik meer de kaart van de avant-garde en het experiment. Al sinds mijn studententijd in Gent volgde ik de hedendaagse kunstwereld op de voet en onderhield ik contacten in binnen- en buitenland. En soms gebeurde het ook gewoon toevallig. Tijdens mijn middelbare-

schooltijd zat ik in een klas met nogal wat joodse medestudenten. Met een aantal onder hen raakte ik goed bevriend. Midden jaren zeventig liep ik een van hen opnieuw tegen het lijf. “Flor,” zei hij, “nu heb ik een straffe kunstenaar ontdekt in New York.” Door dat toeval kwam ik Gordon Matta-Clark op het spoor. Toen ik kennismakte met zijn werk, heb ik hem meteen uitgenodigd om naar Antwerpen te komen. Maar om terug te komen op de identiteit van het I.C.C.: tussen 1972 en 1982 liet ik uiteraard vele artistieke strekkingen aan bod komen. Al had ik zelf misschien een bijzondere fascinatie voor wat ik een rationele minimale kunst zou noemen. Voor kunstenaars die met weldoordachte minimale ingrepen met licht, ruimte en materie een verbluffende ervaring creëren, een ervaring die altijd rationeel te reconstrueren of uit te leggen valt.’

James Lee Byars, *5 in a Dress*, private collectie

HERINNERINGEN AAN HOET

Ook nu nog opperen sommigen dat er in Vlaanderen geen ruimte is voor verschillende museale spelers op het terrein van de hedendaagse kunst. Kon Bex indertijd fijn samenwerken met het PMMK (het huidige Mu.ZEE) van wijlen Willy Van den Bussche en het S.M.A.K. van wijlen Jan Hoet?

Bex: 'Ik moest altijd tussen die twee in gaan zitten, want zij konden het niet met elkaar vinden. Willy kon stug en minder toegankelijk zijn en Jan was meer een roeper. We hebben alle drie een ander tentoonstellings- en aankoopbeleid gevoerd. Van den Bussche ging in zijn aankoopbeleid veel verder terug in de tijd en was niet specifiek met het allernieuwste bezig. Jan veel meer natuurlijk. Eén keer hebben Jan en ik ongeveer tegelijkertijd een betonmolen van Wim Delvoye gekocht, maar ze waren erg verschillend van stijl. Vergeet ook niet

dat ik al drie jaar bezig was met het I.C.C. toen Jan in 1975 begon in het S.M.A.K. Jan was eigenlijk een goede vriend. Verhalen dat ik over hem kan vertellen! Hij was een spontane roeper, ik was meer bedaard. Ik kende hem goed en kon hem kalm houden. Zonder naar hem te kijken, voelde ik zijn thermometer omhoog gaan. Dan legde ik mijn hand op zijn schouder en fluisterde: "Nu niet, Jan. Doe het niet. Hou je in ...". Hij vloog zo graag uit h ! (lacht)

M HKA

In 1982 komt er een einde aan het I.C.C. en in oktober 1985 wordt Bex benoemd tot directeur van het M HKA. Het museum zelf moest weliswaar nog verbouwd worden en zou pas in 1987 de deuren openen.

Bex: 'Ik vraag me soms af wat er gebeurd zou zijn, mocht ik tussen 1982 en 1987 – zoals Jan Hoet met het S.M.A.K. – gewoon hebben kunnen

Flor Bex voor het venster van zijn kantoor in het I.C.C. © Paule Pia

voortwerken. Want in de tussentijd was er veel veranderd. Ik probeerde als directeur van het M HKA eerst en vooral museaal te verankeren wat ik in de periode van het I.C.C. had tentoongesteld. Maar de kunstwereld was ook veranderd. Bij sommige kunstenaars moest ik een veelvoud betalen voor een werk dat ik in de jaren zeventig voor een appel en een ei had kunnen verwerven. Maar het I.C.C. was geen museum en mocht dus niet aankopen. Al droomde ik zelf in die tijd al van een volwaardig museum en was ik stiekem een verzameling hedendaagse kunst beginnen aanleggen. Ik moest de werken die ik van kunstenaars kreeg, verstoppen. Later kon ik die werken gelukkig onderbrengen in de stichting Gordon Matta-Clark en zo belandden ze alsnog in de collectie van het M HKA. Maar goed, in de jaren negentig moest ik vaak meer dan een derde van mijn aankoopbudget spenderen aan één werk. Ik denk bijvoorbeeld aan het werk van Ilya Kabakov of de installatie van James Turrell op het dak. Aan dat werk van Turrell hing overigens niet alleen een stevig prijskaartje vast. We betaalden namelijk alleen voor de ontwerpschets en moesten dus de feitelijke bouw van de installatie nog zelf uitwerken en realiseren.’

Is het niet de eigenheid van het ICC en het M HKA dat grote namen als Kabakov of Turrell afgewisseld werden met kunstenaars die wat in de plooiën van de kunstgeschiedenis zijn verdwenen? Het was een vraag die ik mezelf tijdens de voorbereiding van dit gesprek stelde. En dus nam ik een oude catalogus van het ICC mee met daarin nogal wat namen van kunstenaars die mij anno 2018 minder of helemaal niet vertrouwd zijn. Bex bladerde aandachtig door het boek, haalde herinneringen op aan de kunstenaars met wie hij had samengewerkt. En toen viel de pagina open op het nog altijd bijzonder fris ogende werk van ene Hubert Van Es, waarop Bex uitriep: ‘Dat ben ik! Dat

437 90 89 © M HKA

is het pseudoniem waaronder ik als kunstenaar actief bleef! Hubert Van Es is een verwijzing naar mijn tweede voornaam en de familienaam langs moederskant: Van Esbroeck.’ | Dennis Van Mol

JAMES LEE BYARS – THE PERFECT KISS
Tot 20.01.2019
M HKA
Leuvenstraat 32, Antwerpen
www.muhka.be

Flor Bex:
‘Jan Hoet was een
spontane roeper,
ik was meer
bedwaard’